

Opgrader din læsning - workshop

Randers bibliotek

13. maj 2014

Jens Jørgen Hansen (jjh@sdu.dk)

Institut for Design og Kommunikation, SDU

Program

Velkommen: gensidig præsentation og projektets mål

Præsentation af workshoppen og dens metode (design based research)

10.15-12: Eksisterende praksis

- Hvad er baggrunden for at udvikle læsetilbud – hvad er problemet?
- Hvad er målet for at udvikle læsetilbud – hvad skal ændres og udvikles?
- Bibliotekssektorens hidtidige udviklede koncepter – Moos-Bjerre undersøgelsen
- Generelle udfordringer og mønstre i den eksisterende praksis
- Deltagernes erfaringer med koncepter for læsetilbud

13-14.30: Lab

- Ideer til koncepter – hvad kunne være vigtige principper i et læsetilbud
  - Koncept 1 Læsevante *med* mediekompetence
  - Koncept 2 Læsevante *uden* mediekompetence
- Formgivning af koncepter
- Respons på koncepter
- Foreløbige bud på koncepter

14.30-15: Næste skridt. Aftaler mv.

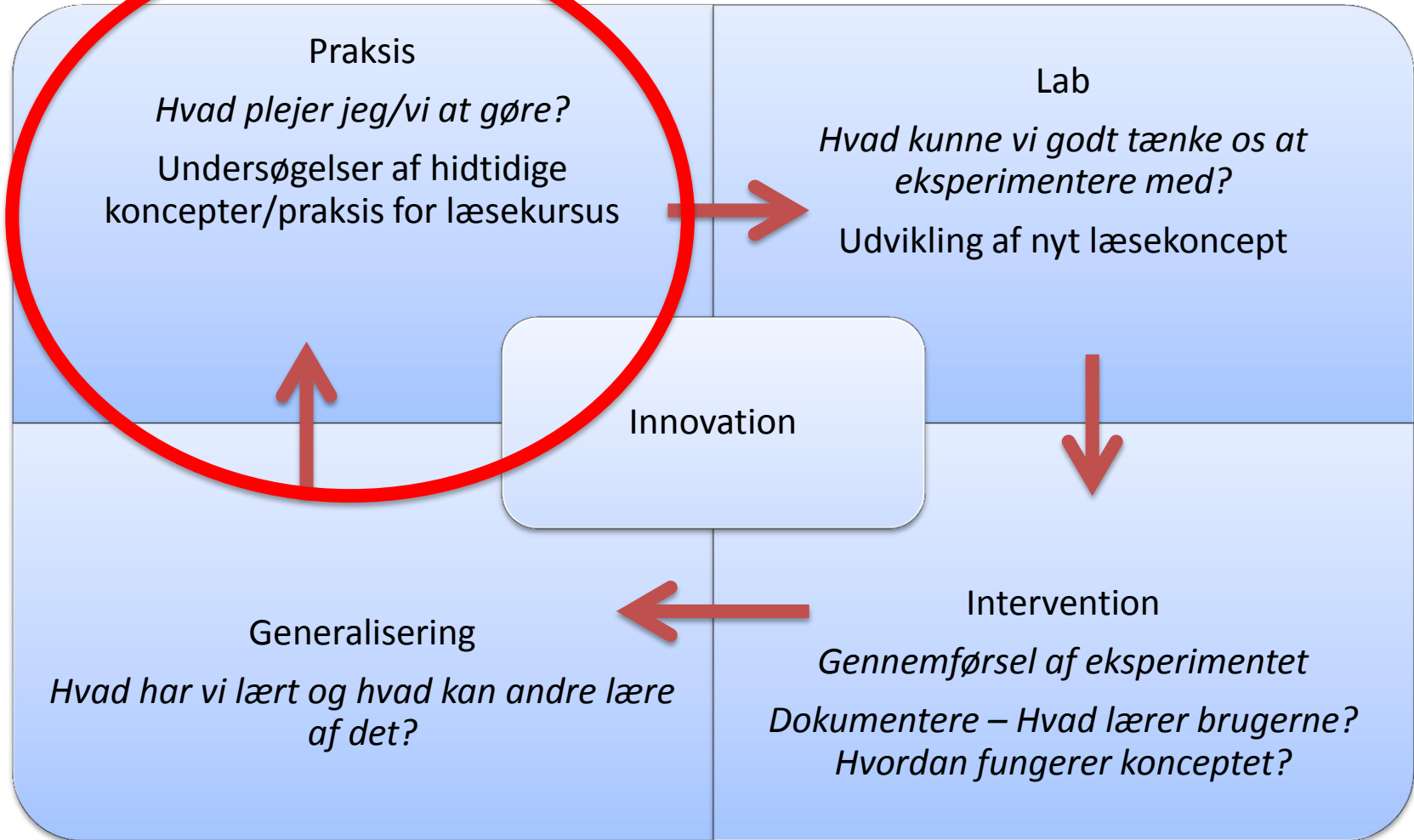
Projektets mål

I projektet undersøges om teknologien skaber bedre læselyst og læsekompetencer. Betyder det noget for læseoplevelsen, hvilket medie man benytter sig af under læsningen? Undersøgelsen foretages ved at sætte en række læsestimulerende aktiviteter i gang, samtidigt med at der bliver målt på dem. Samspillet mellem mediekompetencer og læsekompetencer er en vigtig pointe i projektet. Ved mediekompetence menes evnen til at betjene teknologien og anvende sociale medier til at forstærke læseoplevelsen. Fokus er på brugen af nutidens teknologi, for at skabe et mere sammenhængende bibliotekstilbud.

Litterær læsekompetence:

Det er ikke tidligere afprøvet systematisk i biblioteksverdenen, om mediekompetence har indvirkning på læselyst og læsekompetence. Det er nyt at undersøge om medievante unge brugere får større læselyst, når de læser romaner ved hjælp af digitale medier. Skaber brug af sociale medier som f.eks. Litteratursiden, Boggnasker og Goodreads en bedre læseoplevelse, bedre læsning, større engagement i en genre eller et emne? Dette afprøves i forskellige typer af læsegrupper, hvor tablets, sociale medier og bibliotekets netjenester tages i brug, i arbejdet med en bog eller et tema.

Innovativ udviklingsproces - DBR

To projekter – med hver deres målgruppe og koncept

Læsevante *med* mediekompetence

Læsetilbud 1:

Læsegruppe +

Læseaktivitet +

Brug af medieteknologi (tablets, sociale medier og netjenester) =

Bedre læseoplevelse + læsekompetence

Læsevante *uden* mediekompetence

Læsetilbud 2:

Læsegruppe +

Læseaktivitet +

Brug af medieteknologi (tablets, sociale medier og netjenester) =

Bedre læseoplevelse + læsekompetence

Læsetilbud – opgaven

Hvordan skal læsekonceptet udformes?

- Målgruppe: forudsætninger, erfaringer, interesser
- Mål: læseoplevelse + læsekompetence
- Læringskoncept: grundide + skabelon
- Indhold: hvilken litteratur? hvilken medieteknologi?
- Aktiviteter: hvilke aktiviteter – hvilket forløb?
- Organisering:
  - Hvem, hvor, hvornår, hvordan?
  - Bibliotekarens rolle?
  - Brugerens rolle?
- Evaluering af læseudbytte
- Evaluering af læsekonceptet

Læsekonceptet som skabelon

Læsekonceptet som udviklingsprincip

Moos-Bjerre undersøgelsen

Hvilket billede tegner sig?

Generelle udfordringer og mønstre i den eksisterende praksis

Eksisterende koncepter

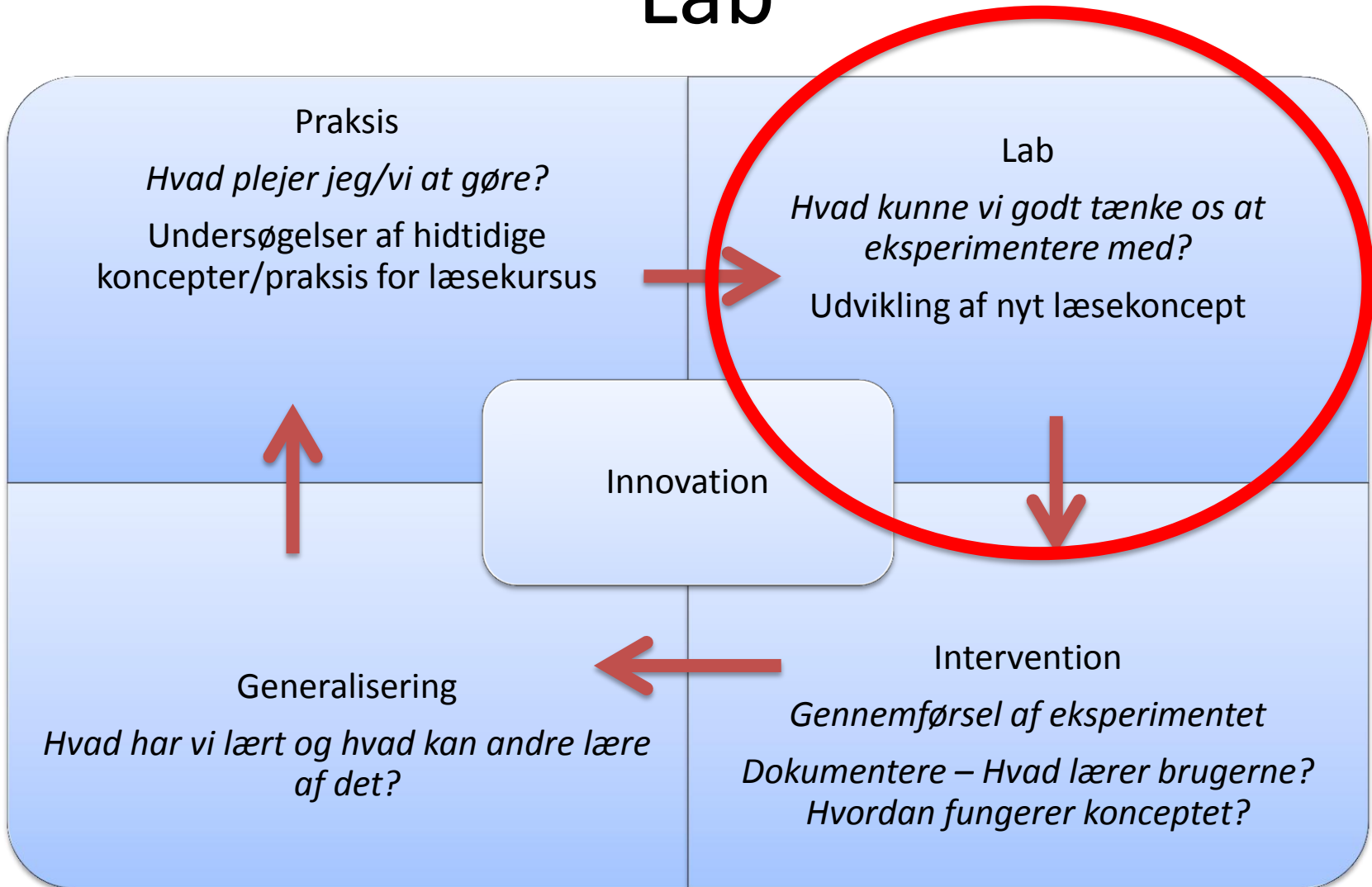
	PC-kurser	Litteraturformidling	Læsetilbud
Mål	Selvhjulpne it-brugere Kendskab til pc-programmer/services	Litterær oplevelse /udvide - udfordre litterære horisont	
Indhold	Skabelon: <i>Oplæg</i> <i>Opgaver</i> <i>Opsamling</i>	Brugeroplevelser + Teksters temaer, genre slægtskab, historiske og biografiske tilhørsforhold	
Metode	<i>Problem</i> – viden om pc-brug i situationer <i>Principper + Procedurer</i>	Autoritativ vertikal formidling Kollaborativ horisontal formidling	
Form	Kurser Værktøjer: eksempler og visuelle forklaringer	Læsekreds, blogs, book-talks, anbefalinger	
Relation til bruger	Autoritet	Ligeværdig – personlig relation	
Princip	Koble teori-praksis (hands on) www.ekurser.nu	Italesætte personlig litterær erfaring	

Eksisterende koncepter

	Læsetilbud
Mål	
Indhold	
Metode	
Form	
Relation til bruger	
Princip	

Frokost

Lab

Læsekoncept

Særligt tilrettelagt forløb med et specifikt formål henvendt til bestemte deltagere organiseret i et særligt rum og med iscenesættelse af bestemte aktiviteter støttet af bestemte medier og læremidler og funderet på et særligt læringsprincip.

Didaktisk design – principper og plan

Principper	Plan - skabelon
<p>Hvilke læringsprincipper bygger læsekonceptet på?</p> <p>Hvilke udviklingsprincipper bygger læsekonceptet på?</p>	<p>Målgruppe</p> <p>Mål</p> <p>Temaer</p> <p>Stof</p> <p>Aktiviteter</p> <p>Opgaver</p> <p>Produkter</p> <p>Strukturering</p> <p>Differentiering</p> <p>Evaluering</p>

Elementer i et læsekoncept

- Læsefaglighed: hvad er læsekompetence?
- Litteratur: hvilken litteratur?
- Medier: hvilke medieformer og platforme?
- Didaktik: hvordan tilrettelægge et forløb – forløbets mål, indhold, aktiviteter?
- Sociologi: hvem er brugerne?
- Læringsprincip: hvilket læringsprincip ligger til grund for konceptet?
- Udviklingsprincip: hvordan forestiller vi os at udvikle konceptet?

Læsekompetence - definition

- Læsning som færdighed

”Læsning vil sige at forstå skrevne meddelelser. Mere præcist er læsning at genskabe et forestillingsindhold på basis af identifikation af tekstens ord og forhåndskendskab til tekstens begrebsverden” (UVM 2005) – læsning som en isoleret færdighed - afkodning og forståelse

- Læsning som demokratisk kompetence

”At være i stand til at forstå, anvende og reflektere over skrevne tekster for gennem dette at nå sine mål, udvikle sin viden og sine muligheder og være i stand til at deltage i samfundslivet” (OECD 2001) – læsning som demokratisk dannelse og at kunne klare sig som borger i samfundet

- Læsning som litterær kompetence

- hvad forstår I ved det?

Tilsagn fra Styrelsen for Bibliotek og Medier – tænker i faglig læsning

Kulturstyrelsen finder at projektet er relevant og lever op til indsatsområdets formål. Intentionen om at undersøge sammenhængen mellem læse- og mediekompetencer er spændende og ikke tidligere belyst i denne sammenhæng. Det anbefales, at indsnævre målgruppen til udelukkende at omfatte læsesvage/læsevante unge (med/uden mediekompetencer). Derudover anbefales det at sparre med Kulturstyrelsens faglige konsulent hvad angår udviklingen af læse- og medieforløbene. Projektet kan med fordel lade sig inspirere af udviklingspuljeprojektet "Den digitale vej til fremtidens velfærd – også farbar for læsesvage", hvor Horsens Kommunes Biblioteker er projektleder.

Litterær læsning - formål

- **Indlevelsessevne:** suset, flugten, fordybelsen, forglemmelse, oplevelse, spejling, identifikation, sanselighed, narrativ begær, fantasirejse:
”hans Blik for over Linjerne som Træsko paa den blanke Is, men Bogstaverne blev til smaa virkelig levende Dyr, som pilede ind i hans Hjerne og kribledede og krablede der, saa Blodet for dunkelt igennem ham. Og var Indholdet stærkt og gribende som i denne Bog, da steg Mennesker og Hændelser ligesom ud af hans eget Indre, da var det, som han skabte det hele selv.” (Martin A. Hansen *Bogen*, 1947).
- **Æstetisk forståelse:** sansen for det æstetisk værks udtryk, genre, sprog, stil, fremstillingsformer, billedsprog
- **Etisk forståelse:** sansen for værdier, livsbilleder og normer og deres brydninger i værket og i læserens eget liv – litteraturen som livsbillede laboratorier
- **Historisk forståelse:** sansen for kulturfællesskaber, tænke måder, traditioner – kilde til viden om andre tider, miljøer, livsvilkår, kulturformer og æstetiske stilarter + biografisk indsigt

Litterær læsning - processen

- Tekstindlevelse – greb om teksten
  - At fokusere på og genfinde information og centrale ideer udtrykt direkte i teksten
  - At drage direkte følgeslutninger ud fra det læste
  - At fortolke og integrere ideer og informationer præsenteret i teksten
  - At undersøge og vurdere indholdet, sproget og de tekstlige elementer
- Tekstanalyse – begreb om teksten
- Teksttolkning – begrundet forståelse
- Tekstperspektivering – perspektiverende forståelse

Mål med læseprojekt

- Læseoplevelse
  - Indlevelsessevne
- Tekstforståelse
  - Forstå tekster – æstetisk, etisk, historisk
  - Samtale om tekster
  - Vurdere tekster
- Læseindstilling
  - Aktiv læseindstilling: stille spørgsmål til teksten, gå i dialog med teksten
- Læsevaner
  - Læse mere
  - Læse andet – nye genrer

5 min summe: Hvad kunne målet være?

Læringsprincipper

Instruktion	Kollaboration	Dialogisk interaktion
Tydeligt formål, forklaring af indhold og aktiviteter Systematisk rækkefølge Øvelser med feedback Klart manuskript for kurset	Kursister arbejder sammen i grupper og hjælper hinanden – fokus på sociale kontekst og sociale processer (PALS: peer assisted learning strategies)	Dialogiske teknikker Vejledning i brug af læsestrategier Princip: Støtte nærmeste udviklingszone (Vygotsky)
Forberedelse: undersøg kursistens udgangspunkt Præsentation: Mål og færdigheders relevans Nedbryd færdigheder i mindre dele Demonstrerer færdighed – dens anvendelsesmulighed Understøt den lærende – krævsvar, giv feedback, støt organisering Evaluering: blev elementerne i planen opfyldt – fik kursisten udbytte af forløbet	Introduktion af opgaven Instruktion i feedback Lærende løser opgaver og arbejder med øvelser i grupper og giver feedback Underviser cirkulerer og støtter Opgave/Øvelse: fx "Parvis læsning": to deltagerne (kompetent og mindre kompetent læser) vælger en tekst, skiftes til at læse op Anmeldelser mv.	Åbnende spørgsmål – relatere til egne erfaringer Give positiv feedback Udvikle læsestrategier: <ul style="list-style-type: none"> - Tjek egen forståelse - Besvar spørgsmål til teksten - Stil spørgsmål til teksten - Opsummer og sammenfat - Udarbejd fx "fortællekort"

5 min summe: Hvilke læringsprincipper er vigtige?

Udviklingsprincipper – it-pæd.-kursus

Afprøvning:

En undervisning kan først vurderes, når den ”opføres live”. Dette indebærer, at alle lektioner skal afprøves, efterhånden som de udvikles.

Prototyper:

Det er vigtigt at bruge ekstra tid på de første lektioner og sørge for, at de bliver tæt på det perfekte, fordi de derved kan virke som forbillede for de resterende. Dvs. at udviklingen i sig selv er en læreproces.

Parvis udvikling:

Kvaliteten bliver bedre, hvis udviklerne arbejder parvis sammen om de enkelte lektioner, og hvis de efterfølgende får feedback fra de andre par, når lektionerne afprøves (”opføres”).

Dokumentation:

Når mange undervisere skal bruge det materiale, som et par har udviklet, er det helt centralt, at lektionen dokumenteres så grundigt, at andre undervisere ikke blot ved, hvad de skal gøre, men også hvorfor de skal gøre det lige præcis på den måde.

Skabeloner:

Kan øge kvaliteten, og det bliver lettere for andre undervisere at gennemskue materialets opbygning.

Pointestyling:

Intentionen med undervisningen og dermed med kursusmaterialet er at skabe forståelse. Det er derfor afgørende, at underviserne i planlægning, dokumentation og undervisning fokuserer på de pointer, som brugerne skal forstå og sige aha til.

Herskin, B.: ”It-pædagogiske
koncept www.teachtoteach.dk

Målgruppe	Hvem er brugerne og hvad er deres forudsætninger?
Mål	Hvad skal brugerne lære (vide, kunne, forholde sig til)? Hvad er konceptets læringsprincip?
Fagligt tema	Hvad er kursets tema?
Fagligt stof	Hvilken litteratur indgår? Medieteknologier: tablets, sociale medier, net-tjenester?
Aktiviteter	Hvordan skal brugerne arbejde: opleve, bearbejde, forstå, diskutere, eksperimentere, formidle?
Opgaver	Indgår der opgaver i forløbet: træning, analytiske, fortolkende, vurderende?
Produkter	Skal de lærende lave nogle produkter: essay, medieproduktion, mundtligt oplæg, planche ...?
Strukturering	Hvor lang tid løber kurset over, i hvilke læringsrum og hvordan organiseres den socialt (enkelt, par, gruppe...)?
Differentiering	Differentieres i forhold til mål, stof, aktiviteter, opgaver, produkter, organisering?
Evaluering	Hvordan evalueres forløbet løbende (fx log) og til slut (fx underviserrapport)? Hvem evaluerer – brugere? Underviser?

Målgruppe	Hvem er brugerne og hvad er deres forudsætninger?
Mål	Hvad skal brugerne lære (vide, kunne, forholde sig til)? Hvad er konceptets læringsprincip?
Fagligt tema	Hvad er kursets tema?
Fagligt stof	Hvilken litteratur indgår? Medieteknologier: tablets, sociale medier, net-tjenester?
Aktiviteter	Hvordan skal brugerne arbejde: opleve, bearbejde, forstå, diskutere, eksperimentere, formidle?
Opgaver	Indgår der opgaver i forløbet: træning, analytiske, fortolkende, vurderende?
Produkter	Skal de lærende lave nogle produkter: essay, medieproduktion, mundtligt oplæg, planche ...?
Strukturering	Hvor lang tid løber kurset over, i hvilke læringsrum og hvordan organiseres den socialt (enkelt, par, gruppe...)?
Differentiering	Differentieres i forhold til mål, stof, aktiviteter, opgaver, produkter, organisering?
Evaluering	Hvordan evalueres forløbet løbende (fx log) og til slut (fx underviserrapport)? Hvem evaluerer – brugere? Underviser?

Målgruppe	Hvem er brugerne og hvad er deres forudsætninger?
Mål	Hvad skal brugerne lære (vide, kunne, forholde sig til)? Hvad er konceptets læringsprincip?
Fagligt tema	Hvad er kursets tema?
Fagligt stof	Hvilken litteratur indgår? Medieteknologier: tablets, sociale medier, net-tjenester?
Aktiviteter	Hvordan skal brugerne arbejde: opleve, bearbejde, forstå, diskutere, eksperimentere, formidle?
Opgaver	Indgår der opgaver i forløbet: træning, analytiske, fortolkende, vurderende?
Produkter	Skal de lærende lave nogle produkter: essay, medieproduktion, mundtligt oplæg, planche ...?
Strukturering	Hvor lang tid løber kurset over, i hvilke læringsrum og hvordan organiseres den socialt (enkelt, par, gruppe...)?
Differentiering	Differentieres i forhold til mål, stof, aktiviteter, opgaver, produkter, organisering?
Evaluering	Hvordan evalueres forløbet løbende (fx log) og til slut (fx underviserrapport)? Hvem evaluerer – brugere? Underviser?

Didaktisk design – principper og plan

Principper	Plan - skabelon
<p>Hvilke læringsprincipper bygger læsekonceptet på?</p> <p>Hvilke udviklingsprincipper bygger læsekonceptet på?</p>	<p>Målgruppe</p> <p>Mål</p> <p>Temaer</p> <p>Stof</p> <p>Aktiviteter</p> <p>Opgaver</p> <p>Produkter</p> <p>Strukturering</p> <p>Differentiering</p> <p>Evaluering</p>

Læsekoncept – unge

Principper	Plan - skabelon
<p>Titel</p> <p>Hvilke læringsprincipper bygger læsekonceptet på?</p> <p>Producere noget i fællesskab, som har betydning for et fællesskab</p> <p>Værkstedskoncept</p> <p>Hvilke udviklingsprincipper bygger læsekonceptet på?</p>	<p>Målgruppe: en klasse (fx 10./vuc)</p> <p>Mål: læselyst, læseglæde</p> <p>Temaer:</p> <p>Stof: sms-noveller, singler (korte romaner).</p> <p>Inddrage e-reol, tablets, smartphone (eksisterende ressourcer)</p> <p>Aktiviteter: inddrage film, rollespil/drama, optage scener fra bøger på telefon,</p> <p>Opgaver: min mening, fra bog-film, lav en book-trailer</p> <p>Produkter: meningsytringer, filmklip</p> <p>Strukturering: virtuel rum, forløb: ud i klassen....</p> <p>Differentiering</p> <p>Evaluering</p>

Læsekoncept – voksne

Principper	Plan - skabelon
Titel: digital litteratur	Målgruppe: voksne uden mediekompetence, 10 personer
Hvilke læringsprincipper bygger læsekonceptet på?	Mål: stimulere læsning, fællesskab, it-kompetencer
- Læsekredskoncept	Temaer: it og litteratur
- Workshop	Stof: skøn- og faglitteratur, zet-land (singler), sms-lit, e-reole, zinio (tidsskrift)
- præsentation	Aktiviteter: 1) præsentation 2) teknik-intro 3) samtaler om litteratur 4) evaluering, evt 5 forfatterarrangement – den digitale læsning
Hvilke udviklingsprincipper bygger læsekonceptet på?	socialt arrangement i byen, læseklub på Litteratursiden
- Digitalt rum – evt. log – fælles for begge projekter	Opgaver: oprette profil på e-reolen
	Produkter: evaluering (hvordan har det været at læse på en ipad fx)
	Strukturering: mødes 3-5 gange, en af dem er digitale, sidemandsoplæring, 1-2 mdr, modulsering: 1: singler, 2: sms-noveller, 3: zinio
	Differentiering
	Evaluering

Respons på koncepter

Næste skridt